ALLAH'A İMAN

3. ÜNİTE

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Allah’a (c.c) imanın İslam inanç esasları arasındaki yerini araştırarak defterinize yazınız?
2. Bir toplumun inançsız bir şekilde hayatını sürdürmesi mümkün müdür? Araştırınız.
3. Allah’ın (c.c) varlığı ve birliğine dair sizden bilgi isteyen birine neler söylersiniz? Birkaç madde ile defterinize yazınız.
4. Kur’an-ı Kerim’de ayet sonlarında yer alan Allah’a (c.c) ait sıfatlardan beş tanesini bularak defterinize yazınız.
5. Çevrenizdeki örnek insanların davranışlarını gözlemleyiniz ve bunun inançla ilişkisini arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Allah'a İman ve İslam Akaidindeki Yeri

İlk insan Hz. Âdem'den itibaren gönderilen tüm peygamberler insanlara yüce yaratıcımız olan Allah'ı (c.c) anlatmışlar, O'nu gereği gibi doğru bir şekilde tanıyıp iman etmelerini istemişlerdir. İnsanoğlu zaman zaman bu doğru anlayıştan sapmış, kendisine göre farklı yönelişlere girmiştir. Fakat ne olursa olsun bir ilah fikrinden vazgeçememiştir. Bir yüce varlık inancı insan için olmazsa olmazdır. Allah (c.c) inancı insanın hayatını anlamlandırır. Zorluklar karşısında onu diri tutar. Onu manasızlığa ve hiçliğe düşmekten kurtarır.

Allah inancı insanın hayatını anlamlandırır.

Gerek Uzak Doğu dinleri gerek eski Türk inancı ve gerekse Yahudilik, Hristiyanlık gibi dinlerde farklı şekillerde bile olsa yüce yaratıcı inancı hep var olmuştur. İslam'da da dinin temelini kainatın yüce yaratıcısı olan Allah'ın (c.c) varlığı ve birliğine olan inanç oluşturur. Bu sebeple İslam en başından beri yanlış ilah anlayışlarını ortaya koymuş, doğru Allah (c.c) inancını açıklayarak insanları iman etmeye davet etmiştir. Nitekim İslam'ın ilk mesajı da yine bu amaca yöneliktir;

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذٖى خَلَقَۚ ۝ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍۚ ۝

"Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı aşılanmış bir yumurtadan yarattı."[1]

Yüce Allah bu ayetle insanları kendi yaratılışlarını tefekkür etmeye ve böylece yaratıcının varlığını ve kudretini anlamaya davet etmektedir. Bu manada Peygamberimize ilk inen ayetin ana vurgusunun Allah (c.c) inancı olduğu söylenebilir.

Allah'a (c.c) iman, İslam inancının temelini oluşturur. Öyle ki Peygamber Efendimiz'in risaleti süresince inen ayetlere baktığımızda bunların yaklaşık üçte birinin Allah (c.c) inancıyla ilgili olduğunu görürüz. Nitekim Peygamber Efendimiz, İhlas suresinin faziletiyle ilgili bir hadisinde *"İhlas suresi, Kur'an'ın üçte birine denktir."*[2] buyurmaktadır. Bu surenin konusu Allah (c.c) inancıdır.

N NOT EDELİM

İHLAS SURESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌۚ ١ اَللّٰهُ الصَّمَدُۚ ٢ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْۙ ٣ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ٤

De ki: O, Allah birdir. Allah samed'dir (Her şey O'na muhtaçtır, o, hiçbir şeye muhtaç değildir.). O, doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur.

(İhlas suresi, 1-4. ayetler.)

1. Alak suresi, 1-2. ayetler.
2. Tirmizi, Fedâilü'l-Kur'an, 10.

İhlas suresinde Allah'ın (c.c) oğulları ve kızları olduğunu iddia eden ehl-i kitabın ve O'na ortaklar isnat eden müşriklerin inancının yanlışlığı ortaya konmuş, Allah'ın (c.c) birliği ve O'nun hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı vurgulanarak doğru Allah (c.c) inancı açıklanmıştır. İslam'ın en temel özelliği, ortaya koyduğu doğru ve duru Allah (c.c) inancıdır.

Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de: **(Ey Muhammed!) De ki: "Ey insanlar! Şüphesiz ben, yer ve göklerin hükümranlığı kendisine ait olan Allah'ın hepinize gönderdiği peygamberiyim. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, diriltir ve öldürür. O hâlde, Allah'a ve O'nun sözlerine inanan Resûlü-ne, o ümmî peygambere iman edin ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız.**[3] buyurmaktadır.

İslam, doğru Allah (c.c) inancı üzerinde çokça durmuştur. Yaklaşık on üç yıllık Mekke Dönemi'nde İslam'ın tebliğinin temel konusu, Allah (c.c) inancını yanlışlardan arındırmak ve O'nun birliğini insanlara anlatmaktır. Çünkü doğru ve sağlam bir Allah (c.c) inancı olmadan kişiye diğer inanç esaslarını benimsetmek, ibadet hayatını gerçekleştirmek ve hepsini kuşatacak ahlakî prensipleri kazandırmak mümkün değildir. Doğru bir Allah (c.c) inancı, tüm dinî hayatı kuşatan, onu meşru hale getiren en temel ilkedir.

Kelime-i Tevhid: Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın resulüdür.

İslam inancının temeli ayette vurgulandığı gibi Allah'ın (c.c) varlığını ve birliğini kabul etmek, Hz. Peygamberin O'nun kulu ve resulü olduğuna inanmaktır. Bu İslam literatüründe kelime-i şehadetle dile getirilen hakikattır. Peygamber Efendimiz, İslam'ın ilk şartının bu sözü inanarak söylemek olduğunu bildirmiştir.[4] Müslüman olmak isteyen bir kimse, İslam'a ilk adımını bu söz ile atar.

N NOT EDELİM

"Andolsun ki onlara: 'Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı buyruğu altında tutan kimdir?' diye sorsan, mutlaka, 'Allah' derler. O halde nasıl (haktan) çevrilip döndürülüyorlar? "

(Ankebut suresi, 61. ayet.)

2. Allah İnancının Fıtriliği

İnsanın fıtratı doğduğunda tertemiz bir sayfa gibidir. Üzerinde olumsuz hiçbir leke ve iz yoktur. Ayrıca ona dünyada geçireceği güzel bir hayat için bazı donanımlar, bazı duygular potansiyel olarak yüklenmiştir.

İlah anlayışı ilkel dinlerde ve diğer inanç sistemlerinin hemen hepsinde vardır. Her insan Allah'ın (c.c) varlığını içinde hisseder. İnkârın doruk noktasına ulaşmış kişinin bile büyük bir felâketle karşılaştığı zaman taşa, toprağa veya ağaca sığındığı görülmemiştir.[5] En modern toplumlardan en ilkel kabilelere varıncaya kadar her seviyeden insanın bir yüce varlığa inanma ihtiyacı hissetmesi, bu inancın insanın doğasında var olduğunun en bariz örneklerindendir.

Allah (c.c) inancı, bir yüce varlığa ibadet etme ihtiyacı ve bir dinî inanca eğilim insanda daima var olmuştur. Batılı düşünürlerin birçoğuna göre bu duygunun var oluşu psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve coğrafi vb. çeşitli sebeplere bağlanmış ise de Müslüman âlimlerin genel kabulüne göre Allah (c.c) inancı insanın doğasında vardır.

3. A'râf suresi, 158. ayet.
4. bk. Buhârî, İman, 1; Müslim, İman, 22.
5. Bekir Topaloğlu, "Allah", TDV İslam Ansiklopedisi, C 2, s. 471.

Allah'a inanma duygusu her insanda doğuştan vardır.

Nitekim ilk insan olan Âdem'in (a.s)* yaratılışından önce Allah (c.c) ile melekler arasında geçen konuşmada[6] Âdem'in (insanın) Allah'ın (c.c) halifesi olarak yaratılacağı bildirilmektedir. Böyle ulvî bir görev üstlenen insanın buna uygun donanımla yaratılması tabiîdir.

Hz. Peygamberin *"Her doğan insan, (İslam) fıtratı üzere doğar, onu Mecusi, Hristiyan veya Yahudi yapan ana ve babasıdır."*[7] hadisi ve **"Sizi karada ve denizde yürüten O'dur. Gemide olduğunuz zaman (ı düşünün): Gemiler içinde bulunanları hoş bir rüzgârla alıp götürdüğü ve (onlar) bununla sevindikleri sırada, birden gemiye, şiddetli bir kasırga gelip de her yerden gelen dalgalar onları sardığı ve artık kendilerinin tamamen kuşatıldıklarını, (bir daha kurtulamayacaklarını) sandıkları zaman, dini yalnız Allah'a halis kılarak O'na yalvarmaya başlarlar. And olsun eğer bizi bu (felâket)ten kurtarırsan, şükredenlerden olacağız. (derler)"**[8] ayeti de keza Allah inancının -her ne suretle ortaya çıkarsa çıksın- insan ruhunun derinliklerinde var olduğunu ispat etmektedir.[9]

Çevremizdeki insanları gözlemlediğimizde özellikle küçük yaşlardaki çocukların kendilerine anlatıldığı takdirde Allah inancını doğal olarak kabul ettiklerini görebiliriz. Buna karşı bu inancı benimsemeyenlerin daha ileri yaş insanlar olduğunu da tespit edebiliriz. Onların bu inkârlarının temelinde ya bir ideolojik saplantının veya aldıkları eğitimlerin kısacası dış bir tesirin olduğunu biraz inceleyince fark etmemiz mümkündür. Bunun sebebi Allah inancının fıtrat diye isimlendirilen insanın doğal yaratılış özelliklerine uygun olmasından kaynaklanmaktadır.

Felaket anlarında çaresiz kalan insan Allah'a sığınır.

Kendisini inançsız olarak tanıtan bazı kimselerin kaza, doğal felaket, büyük acı ve travmalar karşısında "Allah Allah" diye yalvardıkları, "Allah korusun" şeklinde dua ederek Allah'a sığındıkları sıkça görülen bir durumdur.

---

6. bk. Bakara suresi, 30. ayet.
7. Müslim, Kader, 25; Buhârî, Cenâiz, 92; Ebû Dâvûd, Sünnet, 17.
8. Yunus suresi, 22. ayet.
9. Cengiz Yağcı, "Allah", Şamil İslam Ansiklopedisi, C 1, s. 112.

Özetle diyebiliriz ki Allah'a inanma duygusu her insanda doğuştan vardır. Her insan çevresinde gördüklerinin bir sahibi olduğuna, tüm bunları var eden bir yüce yaratıcı olduğu inancına eğilimli doğar. Ancak insan doğru bir yaratıcı anlayışına ulaşamazsa bu ihtiyacını farklı şekillerde gidermeye çalışmakta ve kendisinden daha düşük varlıklara ilah diye tapabilmektedir. Dinler tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur. Bu yüzden müminler üzerine bir sorumluluk yüklenmiş ve doğru inancın tüm insanlığa ulaştırılması anlamındaki tebliğ tüm inananlara farz kılınmıştır.

D DÜŞÜNELİM

فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّ۪ينِ حَن۪يفاًۜ فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّت۪ي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَاۜ لَا تَبْد۪يلَ لِخَلْقِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ الْقَيِّمُۙ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَۗ ﴿٢٩﴾

(Resûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.

(Rum suresi; 29. ayet)

İnsanın yaratışındaki temizlik ile inanma ihtiyacı arasında ilişki olup olmadığını yukarıdaki ayet bağlamında düşününüz.

3. Allah'ın Varlığı ve Birliği

Allah'ın varlığı hemen her toplumda kabul edilen bir hakikattir. Allah'ı inkâr eden çok az sayıda toplum vardır. Bu sebeple Kur'an, Allah'ın varlığından çok birliği yani *tevhid* inancı üzerinde durur. İslam inancı *"Allah'ın birliği, eşi ve benzeri bulunmadığı"* temel ilkesine dayanır. *Kelime-i tevhid* yani *"Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed (s.a.v) onun kulu ve elçisidir."* cümlesi bu tevhid inancının özet ifadesidir.

Tevhidin zıttı olan *şirk* ise Allah'tan başka ilah veya ilahlar bulunduğuna inanmaktır. Allah'ı kabul etmekle beraber başka ilahların da var olduğunu kabul etmektir. Allah'ın fiil ve sıfatlarından herhangi birine başka varlıkların da sahip olduğunu düşünmek ve buna inanmak insanı müşrik yapar. İslam inancı şirki kesin olarak reddeder. İnsanın Allah'a ait sıfatları başka varlıklara da vermesini Lokman (a.s) diliyle en büyük zulüm olarak ilan eder:

يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظ۪يمٌ

"Yavrum! Allah'a ortak koşma! Çünkü ortak koşmak elbette büyük bir zulümdür."[10]

Allah'ın varlığının ve birliğinin delillerini Kur'an birçok kez zikreder. İslam âlimleri de bu konuda birçok akli delil ortaya koymuşlardır. Bu delillerin ortaya konmasının temel amacı ortaya çıkacak şüphelere karşı mümini imanında ispat, münkiri inkârında iskat etmek (yani mümini imanında sabit kılmak, inkâr edeni inkârında susturmak), doğabilecek şüpheleri gidermek, böylece insanın dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamaktır.

10. Lokman suresi, 13. ayet.

N NOT EDELİM

Allah'ın varlığı ve birliği konusundaki delillerin amacı:

- ✓ Müminin imanını sağlamlaştırmak (ispat),
- ✓ Münkiri inkârında âciz bırakmak (iskat),
- ✓ Doğabilecek şüpheleri gidermek,
- ✓ İnsanın dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak.

Allah'ın varlığı ve birliğini ispat için birçok delil ileri sürülmüştür. Bu delilleri akli ve naklî olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

Akli Deliller: Aklın prensiplerini ve zorunlu olarak benimsediği esasları kullanarak temellendirilen delillere denir. Bu delilleri başlıca şu şekilde sıralayabiliriz:

a. Hudûs delili: *Hudûs*, sonradan meydana gelmek demektir. Önceleri olmayıp sonradan meydana gelen varlıklara da *hâdis* denir. Hudûs delili, âlemin sonradan yaratıldığı gerçeğinden yola çıkılarak elde edilen delile denir.

Evrenin yaratılmışlığı ve her yaratılmışın bir yaratıcısının olacağı esasına dayanan hudûs delili, Kur'an'ın bir çok ayetinde yer almaktadır. **"İnsan düşünmez mi ki daha önce o hiçbir şey olmadığı halde biz kendisini yaratmışızdır?"**[11] ayeti hudûs delilinin Kur'an'daki en önemli dayanaklarındandır. Çünkü ayet, insanın henüz mevcut değilken yani yokken Allah tarafından yaratıldığını, öncesinde bir yokluğun var olduğu, kendisini yokluktan varlığa Allah'ın çıkardığını ifade etmektedir. [12]

N NOT EDELİM

- ✓ **1.Öncül:** Âlem hâdistir. (Değişkendir ve sonradan var olmuştur.)
- ✓ **2.Öncül:** Her hâdisin bir muhdisi (var edeni) vardır.
- ✓ **3.Öncül:** O hâlde âlemin de bir muhdisi vardır ki O da Yüce Allah'tır.

Buna göre gözle görülen ve ayrıca varlığı kabul edilen canlı cansız bütün kainatın kendi kendine var olamayacağı ve mevcudiyetini sürdüremeyeceği gerçeğinden yola çıkarak onu varlık âlemine getiren bir Allah'ın mevcut olduğu sonucuna ulaşılabilir.[13]

Örneğin bir kaya parçası durup dururken çatlayıp ufalanmaz. Onun ufalanmasına sebep olan birtakım coğrafi şartlar ve etkiler vardır. Su herhangi bir etken olmadan kaynamaz. Onun kaynamasına sebep olan ve onda bu değişikliği meydana getiren bir sıcaklık etkisi vardır. Peynir kendiliğinden küflenmez. Onda bu değişikliği yapan birtakım bakteriler vardır. Ağaç kendi kendine mobilya olmaz. Onu yapan bir marangoz vardır. Boyalar bir araya gelerek resim oluşturmaz. Onu meydana getiren bir sanatkâr vardır.

Öyle ise bizzat kâinatın kendisi yokken var olduğuna göre onu da meydana getiren bir kuvvet elbette vardır ki bu da ilmi ve kudreti sonsuz olan Cenab-ı Allah'tır. Akıl bunu kabul etmeye mecburdur. Her şeyin bir ustası varken kâinatın bir ustasının olmaması; ilme, akla ve hakikate aykırı bir durumdur. Hiçbir şekilde mantıklı bir izahı da yoktur.

11. Meryem suresi, 67. ayet.
12. bk. Ahmet Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş, s. 86.
13. bk. Bekir Topaloğlu, "Allah" TDV İslam Ansiklopedisi, C 2, s. 475.

b. İmkân delili: Âlemin varlığının zorunlu değil mümkün olduğu fikrinden yola çıkılarak ortaya konan delile denir.

Alem mümkün varlıktır yani onun varlığı ile yokluğu eşittir, o hâlde onun varlığını yokluğuna tercih eden bir kuvvet ve irade olmalıdır. O da Yüce Allah'tır.

Bu, iki kefesi de eşit bir teraziye benzer. Herhangi bir kefesine bir ağırlık konmadığı müddetçe eşitlik bozulmaz. Eşitlik bozulup bir tarafı ağır bastıysa o kefesine bir kuvvet uygulandı demektir. Bu kefelerden biri varlık öbürü yokluk olsun. Eşitlik bozulup da bir şey varlık âlemine geldiyse onun varlığını yokluğuna tercih eden bir iradenin var olduğu ortaya çıkmış olur.

N NOT EDELİM

- ✓ **1. Öncül:** Âlem mümkündür.
- ✓ **2. Öncül:** Her mümkün için bir müreccih (varlığını yokluğuna tercih eden irade) vardır.
- ✓ **3. Öncül:** O hâlde âlemin de bir müreccihi vardır ki o da Yüce Allah'tır.

Kısacası, Allah'ın varlığının en büyük delili bizzat varlığın kendisidir. Allah'ın varlığına delil arayan kimsenin kendi varlığı da en büyük delillerdendir.

c. Gaye ve nizam delili: Âlemde var olan gaye ve düzenden yola çıkarak Allah'ın varlığını ispat eden delildir. Âlemde bir düzenin var olduğu aşikârdır. Kâinat belli kurallara göre hareket etmektedir. Dikkatle bakıldığında her bir varlığın bir amaç için var olduğu görülür. Hiçbir varlık anlamsız ve amaçsız değildir. O hâlde bu harika düzen kendiliğinden olmayacağına göre bu düzeni kim kurmuştur? Her bir canlının varlığının amacını kim belirlemiştir?

Konuyu daha iyi anlamak için kalabalık şehirlerde trafik ışıkları ve kuralları olmadan binlerce aracın seyrettiğini düşünelim. O şehirdeki trafikte kargaşa olmaz mı? Orada düzenli bir trafikten bahsedilebilir mi? Elbette hayır! O hâlde milyonlarca yıldızın kendi yörüngesinde seyrettiği uzay boşluğunda herhangi bir kural olmadan ve düzen koyucu bulunmadan başta Güneş ve Güneş sistemi olmak üzere bunca gök cismi nasıl hareket etmektedir?

Kâinatta var olan her şey var olmak için bir sebebe muhtaçtır.

İnsan vücudundaki organlar ve milyonlarca hücre nasıl da birbiriyle bağlantılı, ahenkli ve bir düzen içinde, kendilerine verilen görevi aksatmadan çalışmaktadırlar. Onların bu şekilde çalışmasını organize eden bir kudret olmasaydı bu organlarımız kendiliğinden bunu sağlayabilirler miydi?

Vucudumuzdaki milyonlarca hücre ve sayısız organımız bir düzen içerisinde çalışmaktadır.

Bir kitaba baktığımızda, harflerin anlamlı kelimeleri, kelimelerin anlamlı cümleleri, cümlelerin kitabı meydana getirdiğine şahit oluruz. Bütün bunları yapanın akıllı ve irade sahibi bir varlık olduğunu hemen anlarız. Kitabın kendiliğinden ve tesadüfen olduğunu söylemek akla aykırı bir iddia olur. O hâlde tüm âlemdeki gaye ve düzenin kendiliğinden olduğu nasıl söylenebilir?

Aksine kâinatta var olan tüm bu düzen ve nizam, o düzeni koyan bir yüce kudretin varlığını ispat eden en kuvvetli delillerdendir.

Gaye ve nizam delili, Allah'ın varlığının yanında O'nun birliğini de ispat eder. Çünkü âlemdeki düzen aynı zamanda o düzeni koyan ve devam ettiren iradenin bir olduğunu gösterir. Eğer birden fazla ilah olsaydı kâinatta düzen ve intizam olmazdı. Aksine kaos ve anarşi meydana gelirdi.

Bir okulun eşit yetkilere sahip iki müdürü olsa orada düzensizlik meydana gelir. Bir şehrin iki valisi olsa o memlekette huzur ve düzen ortadan kalkar. Bir askerî birliğin aynı rütbede iki komutanı, bir spor karşılaşmasının eşit yetkide iki hakemi olsa orada sürekli ve düzenli bir yönetim sergilenemez. Yetki karmaşası ortaya çıkar.

Aynı şekilde kâinatta var olan düzen ve ahenk, hiç şaşmadan işleyen evrensel sistem, bu âlemi var eden ve yöneten kudretin bir ve tek olduğunu ispat eder. Bunun dışında da Allah'ın var ve bir olduğunu ispat eden birçok delil vardır. Hiç kimsenin olumsuz tesiri altında kalmadan akl-ı selim ile düşünen herkes bu delillerden yola çıkarak Allah'ın varlığını ve birliğini kavrayabilir.

N NOT EDELİM

- ✓ **1.Öncül:** Âlemin içindeki her bir varlığın bir amacı ve düzeni vardır.
- ✓ **2.Öncül:** Her düzen, bir düzenleyiciye ihtiyaç duyar.
- ✓ **3.Öncül:** o hâlde âlemin de bir düzenleyicisi vardır ki O da bir olan Yüce Allah'tır.

Kâinattaki düzen yüce bir varlığın eseridir.

Naklî deliller: Naklî deliller, Allah'ın varlığını dile getiren ve üzerinde düşünmemiz istenen Kur'an ayetleridir. Sayıca hayli çok olan bu ayetlerden birkaç tanesini zikredeceğiz:

قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِى اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ...

"Peygamberleri dedi ki; yer ve gökleri yaratan Allah Teala'nın varlığında şüphe edilir mi...?"[14]

14. İbrahim suresi, 10. ayet.

Y YORUMLAYALIM

"Biz yeryüzünü bir beşik, dağları da onun için birer kazık kılmadık mı? Sizi çift çift yarattık, uykunuzu dinlenme vakti kıldık, geceyi bir örtü yaptık, gündüzü geçimi sağlama vakti kıldık, üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik, parlak ışık veren güneşi var ettik, taneler, bitkiler ve ağaçları sarmaş-dolaş bahçeler yetiştirmek için yoğunlaşmış bulutlardan bol yağmur indirdik."

(Nebe suresi, 6-16. ayetler.)

"Görmedin mi ki Allah, geceyi gündüzün içine ve gündüzü de gecenin içine sokuyor. Güneşi ve ayı da koyduğu kanunlara boyun eğdirmiştir. Her biri (kendi yörüngesinde) belli bir zamana kadar akar gider. Şüphesiz Allah, işlediklerinizden hakkıyla haberdardır."

(Lokman suresi, 29. ayet.)

Yukarıdaki ayetleri Allah'ın varlığı ve birliğinin delilleri bağlamında yorumlayınız.

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"Andolsun ki onlara, 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorsan, mutlaka 'Allah' derler. De ki: (Öyleyse) övgü de yalnız Allah'a mahsustur ama onların çoğu bilmezler."[15]

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ والْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللّٰهُ فَقُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ

'De ki: "Sizi gökten ve yerden kim rızıklandırıyor? Ya da işitme ve görme yetisi üzerinde kim mutlak hâkimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? İşleri kim yürütüyor?" "Allah" diyecekler. De ki: "O hâlde, Allah'a karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?'[16]

وَالشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

"Güneş de kendi yörüngesinde akıp gitmektedir. Bu mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen Allah'ın takdiri (düzenlemesi) dir."[17]

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ
إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

"Gece, gündüz, Güneş ve Ay, Allah'ın varlığının delillerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer gerçekten Allah'a kulluk ediyorsanız, onları yaratan Allah'a secde edin."[18]

15. Lokman suresi, 25. ayet.
16. Yunus suresi, 31. ayet.
17. Yâsîn suresi, 38. ayet.
18. Fussilet suresi, 37. ayet. (secde ayetidir.)

Yağmur, rahmettir ve bereketin kaynağıdır.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاء اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتَى إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Allah'ın varlığının delillerinden biri de şudur: Sen yeryüzünü boynu bükük (kupkuru) görürsün. Onun üzerine yağmuru indirdiğimiz zaman kıpırdar kabarır. Şüphesiz ki onu dirilten, elbette ölüleri de diriltir. Şüphesiz O, her şeye gücü yetendir."[19]

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ ف۪يهِمَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَهُوَ عَلٰى جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَٓاءُ قَد۪يرٌ

"Gökleri, yeri ve bu ikisi içinde yaydığı canlıları yaratması, O'nun varlığının delillerindendir. O, dilediği zaman, onları bir araya getirmeye de gücü yetendir."[20]

اَفَلَا يَنْظُرُونَ اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۞ وَاِلَى السَّمَٓاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ۞ وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۞ وَاِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ۞ فَذَكِّرْ اِنَّمَٓا اَنْتَ مُذَكِّرٌ ۞ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ۞

"Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmıştır! Göğe bakmıyorlar mı, nasıl yükseltilmiştir! Dağlara bakmıyorlar mı, nasıl dikilmişlerdir! Yeryüzüne bakmıyorlar mı, nasıl yayılmıştır! Artık sen öğüt ver! Sen ancak bir öğüt vericisin. Sen, onlar üzerinde bir zorba değilsin."[21]

Bütün bu ayetlerde Allah Teala, kâinatta var olan, bizim de çevremizde görüp durduğumuz birtakım olağanüstü hadiselere dikkat kesilmemizi istemektedir. Âlemde mevcut olaylar ve yaratılmış her şey Allah'ın (c.c) varlığına, birliğine ve kudretine açık birer delildir. Burada eserden müessire (eserin yaratıcısına) gidiş metodu ile hüküm verilmektedir. Her ne kadar ayetleri biz naklî delil olarak sınıflandırsak da aslında ayetlerin bize, akıl yoluyla Allah'ı (c.c) nasıl idrak edebileceğimizi gösterdiğini, akli metotları kullanmamızı önerdiğini görmekteyiz.

---
19. Fussilet suresi, 39. ayet.
20. Şûra suresi, 29. ayet.
21. Gaşiye suresi, 17-22. ayetler.

Çevresine dikkatli bir nazarla bakan kimseler ilahi kudretin tezahürünü her yerde görebilir.

Yukarıda zikredilen akli ve naklî deliller göstermektedir ki Yüce Allah, vardır ve birdir. O'nun varlığında ve birliğinde şüphe yoktur. İslam inancının temelini oluşturan tevhid akidesinde Allah'ın (c.c) varlığı ve birliği bazı özel kavramlarla ifade edilir. Allah'ın (c.c) birlenmesi sadece yaratıcı varlık olarak değil O'nun isimlerinde, sıfatlarında, fiillerinde, uluhiyyet ve rububiyyetinde, emretmesinde, hüküm koymasında, tek ve mutlak otorite olmasında da eşi ve benzeri olmaması demektir.

Yüce Allah, kâinatı yaratmasının yanında aynı zamanda bütün varlıkları sevk ve idare edendir. Muhyi ismiyle hayat veren, Mümit ismiyle öldürendir. Bütün varlıkların rızıklarını O verir. Âlemlerin Rabb'i olarak tüm canlıları besleyip büyüten; kâinata koyduğu gaye ve düzenle evreni yöneten O'dur. Allah (c.c); gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri yarattıktan sonra onları kendi haline bırakmamış, gönderdiği kitaplarla ve görevlendirdiği peygamberlerle insanlara yol göstermiştir.

İslam âlimleri tevhid inancını tevhid-i rububiyet, tevhid-i uluhiyet, tevhid-i ef'al, tevhid-i esma ve sıfat gibi başlıklar altında değerlendirmişlerdir. Bu ifadelerde vurguladıkları husus; tam ve mükemmel bir tevhid için Allah'ı (c.c) bütün isim, sıfat ve fiillerinde şanına yakışır bir şekilde bilmek, tanımak ve yüceltmektir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'in yüzlerce ayeti bizlere Allah'ı (c.c) tanıtmakta, Allah'ı (c.c) hakkıyla takdir etmenin gerektiğini belirtmekte ve Allah'ın (c.c) rızasını kazandıracak kulluğun ancak bu şekilde bir tevhid inancıyla mümkün olacağını bildirmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın (c.c) yaratma, yaşatma, yönetme, rızık verme, emretme, hükmetme gibi konularda tek ve benzersiz olduğunu, haber veren ayetlerden bazıları şunlardır:

"O, gökte de ilah olandır; yerde de ilah olandır. O, hüküm ve hikmet sahibidir; hakkıyla bilendir." [22]

"Rabb'iniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan ve sonra arşa hükmeden, gündüzü durmadan kovalayan gece ile bürüyen; Güneş'i, Ay'ı, yıldızları, hepsini buyruğuna baş eğdirerek var eden Allah'tır. Bilin ki yaratma da emir de O'nun hakkıdır. Alemlerin Rabb'i olan Allah Yüce'dir." [23]

"Şüphesiz Allah; rızık verendir, güçlüdür, çok kuvvetlidir." [24]

"Hamd; göklerin Rabb'i ve yerin Rabb'i, âlemlerin Rabb'i olan Allah'a mahsustur."[25]

4. Allah'ın İsimleri

Yüce yaratıcının bir çok ismi vardır. En güzel isimler onundur, zira tüm güzellikleri yaratan da O'dur. Mümin kimse alemdeki güzelliklere bakıp orada Allah'ın (c.c) kudretini tefekkür edebilir.

22. Zuhruf suresi, 84. ayet.
23. A'râf suresi, 54. ayet.
24. Zariyat suresi, 58. ayet.
25. Casiye suresi, 36. ayet.

Kâinattaki her bir varlık ve her bir güzellik Allah'ı anlatmaktadır.

هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى يُسَبِّحُ لَهُ
مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Nitekim bir ayet-i kerimede; **"O Allah ki her şeyin yaratıcısıdır; Hâlık'tır, yoktan var edendir; Bâri'dir ve her varlığa en uygun şekil ve özellikleri verendir; Musavvir'dir. En güzel isimler hep O'nundur. Göklerde ve yerde bulunan bütün varlıklar, daima Allah'ın sınırsız kudret ve azametini övgüyle anarak yüceltmektedir. O, sonsuz kudret ve hikmet sahibidir."**[26] buyurulmaktadır.

Allah'ın (c.c) isimlerine ayette geçen ifadesiyle ***el-esmâü'l-hüsnâ*** (en güzel isimler) denilmektedir. Bu isimleri Kur'an-ı Kerim'den ve Peygamber Efendimiz'in hadislerinden öğrenmekteyiz. Allah'ın isimlerinden bazıları ayetlerde şöyle yer almaktadır:

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla."[27]

"Kim (bu) haksız davranışından sonra tevbe eder ve durumunu düzeltirse şüphesiz Allah onun tevbesini kabul eder. Allah ğafûr (çok bağışlayıcı) ve rahîmdir (esirgeyici)."[28]

"Ey Rabb'imiz! Bizi, inkâr edenlerin zulmüne uğratma. Bizi bağışla. Ey Rabb'imiz! Şüphesiz sen azizsin (mutlak güç sahibi), hakimsin (hüküm ve hikmet sahibi)."[29]

"Onlar cimrilik edip insanlara da cimriliği emrederler. Kim yüz çevirirse şüphesiz ki Allah; ğanî (zengin)dir, hamîd (hamde lâyık)tır."[30]

B BULALIM

Aşağıdaki ayetlerden Allah'ın isimlerini bularak bu isimlerin altını çizelim.

هُوَ اللّٰهُ الَّذِى لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ، هُوَ اللّٰهُ
الَّذِى لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ
سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ، هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَآءُ الْحُسْنٰى يُسَبِّحُ
لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O, öyle Allah'tır ki O'ndan başka ilah yoktur. Görülmeyeni ve görüleni bilendir. O, Rahman'dır, Rahim'dir.

O, öyle Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir ilah yoktur. O; mülkün sahibidir, eksiklikten münezzehtir, selâmet verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini zorla yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzehtir.

O; yaratan, var eden, şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu tesbih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

(Haşr suresi; 22-24. ayetler.)

26. Haşr suresi, 24. ayet. Ayrıca bk. İsrâ suresi, 110. ayet, Tâhâ suresi, 8. ayet.
27. Fatiha suresi, 1. ayet.
28. Mâide suresi, 39. ayet.
29. Mümtehine suresi, 5. ayet.
30. Hadid suresi, 24. ayet.

A ARAŞTIRALIM

Siz de Kur'an mealinden Allah'ın isimlerini bulmaya çalışınız. Bulduğunuz isimleri aşağıya yazınız ve bunları arkadaşlarınızla paylaşınız.

- ✓ ....
- ✓ ....
- ✓ ....
- ✓ ....

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Her bir isim, bizi ve kâinatı yoktan var eden ve kendisine inanıp ibadet ettiğimiz Allah'ı (c.c) bir yönüyle bize tanıtmaktadır. Allah'ı (c.c) bilmek ve onu tanımak yani *marifetullah;* her kul için çok önemlidir. Çünkü bilen tanır, tanıyan sever, seven ise ona yaklaşır. Zaten kulluk da bu değil midir? Kuran-ı Kerim, Allah'ı (c.c) hakkıyla tanıyamamanın bir insan için en büyük felaket olduğunu haber vermekte ve bizi Rabb'imizi tanımaya davet etmektedir.

مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَز۪يزٌ

"Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir. "[31]

Yüce Mevlamızın tüm bu isimlerinin yanında başka hiçbir varlıkta bulunmayan, başka hiçbir varlık için kullanılmayan, sadece O'na has bir ismi vardır ki o da ***Allah (c.c)*** lafzıdır. Bu isim diğer tüm isimleri kendi içinde barındırır ve onların ifade ettikleri tüm anlamları kapsar. Bu sebeple bazı İslam âlimlerince Allah (c.c) ismi *ism-i âzam* kabul edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de **"Hamd (övme ve övülme), âlemlerin Rabb'i Allah'a mahsustur"**[32] buyurulmaktadır. Allah (c.c), hak olarak ibadet edilen yegâne varlıktır. Başka dillerde Allah (c.c) ismini anlam yönünden karşılayacak bir kelime olmadığından diğer dillere tercümesi yapılamaz. Bu ismin çoğulu ve farklı yapılarda türetilmiş şekli de bulunmamaktadır. İslam âlimlerine göre Allah'ın (c.c) zatı kavranamaz. O ancak isimleri,sıfatları, fiilleri ve eserleriyle bilinebilir.

N NOT EDELİM

İsm-i Âzam

Allah'ın bütün isimlerinin anlamlarını içinde bulunduran en önemli ve en büyük ismidir.

İsm-i âzamla ilgili bilgiler, Hz. Peygamberin hadisleri ve kelam kaynakları aracılığıyla gelmiştir.

İsm-i âzamın ne olduğuna dair onlarca görüş ileri sürülmüştür. En meşhur olanları şunlardır: "Allah lafzı, el-Hayyü'l-Kayyûm, Zü'l-celâli ve'l-ikrâm".

Âlimler ism-i âzamla yapılan duaların kabul edileceğini söylemişlerdir. Bir hadiste, "Her kim ism-i âzamla dua ederse Allah onun duasını kabul eder ve dilediğini yerine getirir." buyurulmuştur.

(Dini Terimler Sözlüğü, s.177.)

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ...

"Allah ile birlikte başka bir ilaha tapıp yalvarma! O'ndan başka ilah yoktur..."[33] buyrulmaktadır. Peygamber Efendimiz de Rabb'imizin isimlerinden bahsetmiş, dualarında o isimlerle münacatta bulunmuştur. O, bir hadis-i şerifte şöyle buyurmuştur:

إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اِسْمًا مِائَةً إِلا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

"Allah Teala'nın doksan dokuz ismi vardır. Kim bu isimleri sayarsa (öğrenip gereğiyle amel ederek) cennete girer."[34]

31. Hac suresi, 74. ayet.
32. Fatiha suresi, 1. ayet.
33. Kasas suresi, 88. ayet.
34. Buhârî, Şürût, 18.

N NOT EDELİM

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰى وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلًا

De ki: "(Rabb'inizi) ister Allah diye çağırın, ister Rahman diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın, nihayet en güzel isimler O'nundur." Namazında sesini pek yükseltme, çok da kısma. İkisi ortası bir yol tut.

(İsrâ suresi, 110. ayet.)

Allah Teala'nın isimleri elbette sadece doksan dokuz tane değildir. Ayet ve hadislerde bu sayılanlardan ayrı olarak geçen daha başka isimler de vardır. Ancak bu doksan dokuzun özelliği, hepsinin bir arada sayılmasının, insanı cennete sevk eden bir amel olmasıdır.[35] Ancak unutulmamalıdır ki Allah'ın isimleri tevkifî'dir yani nassların bildirmesine bağlıdır ve değiştirilmesi câiz değildir. Bu yüzden Allah hakkında sadece Kuran ve hadiste geçen isimler kullanılabilir.

Allah'ın (c.c) isimlerinin sadece ezberden sayılması yerine asıl olan O'nun isimlerinin anlamlarının tefekkür edilmesi, o isimlerin kâinattaki tecellilerinin üzerinde düşünülmesidir. Bu amel kişiyi Rabb'ine daha çok yaklaştıracak, O'nunla ilişkisini daha fazla kuvvetlendirecektir. Allah (c.c) kendisini kullarına bu isimlerle tanıtmaktadır. İnsan Rabb'ini tanımalı ve neye inandığını bilmelidir. Çünkü Allah'ı (c.c) hakkıyla idrak edemeyen insanın O'na karşı kulluğunu da hakkıyla yapması düşünülemez.

Dua yaparken Allah'ın (c.c) isimlerinin zikredilmesini Kur'an-ı Kerim'de bizzat Rabb'imiz bizden istemektedir: **"Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir."**[36]

Hastalıktan kurtulmak isteyenin **Şâfî** ismiyle rızık endişesi taşıyanın **Rezzâk** ismiyle, günahlarına tevbe etmek isteyenin **Ğaffâr, Settâr, Tevvâb** ism-i şerifleriyle, Allah'tan (c.c) nimet isteyenin **Vehhâb, Kerîm** gibi ism-i şerifleriyle dua etmesi buna örnek olarak verilebilir.

B BULALIM

Farklı dillerde "ilah" anlamına gelen kelimeleri araştırarak aşağıya yazınız.

....

....

....

....

Zü'l-Celâli ve'l-İkram: Celal ve ikram sahibi, anlamındaki Allah'ın ismidir.

35. Ahmet Lütfi Kazancı, İslam Akaidi, s. 80.
36. Araf suresi, 180. ayet.

Allah'ın (c.c) isimlerini bilen bir kul, onları hayatına aktarmaya da gayret etmeli, bu manada Allah'ın (c.c) ahlakıyla ahlaklanmaya özen göstermelidir.

Örneğin **Hâfız** isminin bizim hayatımızdaki karşılığı olarak elimizdeki maddi ve manevi emanetleri muhafaza etmeli, onlara ihanet etmemeliyiz. **Afüvv** isminin tecellisi olarak insanların kusurlarını affedebilmeli; **Settâr** ismine mazhar olmanın bir yansıması olarak insanların gizli hallerine ve mahremiyet sınırlarına dikkat etmeliyiz, onları ifşa etmemeliyiz. Başımıza gelen bela ve musibetleri **Sabûr** ve **Metîn** isimleri kapsamında sabırla ve metanetle karşılamalıyız. **Rahîm** ismine mazhar olabilmek için bütün varlıklara merhametle ve şefkatle yaklaşmalıyız. Allah'ın (c.c) **Kerîm** ismini de kendi hayatımıza cömertlik ve ikramla taşımalıyız. Bu şekilde Allah'ın (c.c) isimlerini kendisine örnek alan ve bu isimlerin tecellileriyle hayatına yön veren insanlar olmaya çalışmalıyız.

5. Allah'ın Sıfatları

İslam'da iman esaslarının birincisi ve en önemlisi Allah'a (c.c) imandır. Allah'a (c.c) iman demek, yalnız Allah'ın (c.c) varlığına inanmakla kalmayıp, aynı zamanda O yüce varlıkta bulunması zorunlu sıfatların varlığına ve O'nun zâtına yakışmayan noksan sıfatlardan münezzeh (uzak, yüce) olduğuna da inanmaktır. Zâtî ve subûtî sıfatlar olarak iki bölümde ele alınan bu sıfatlar sırasıyla şunlardır:

5.1. Zâtî Sıfatlar

Allah'ın (c.c) zâtına mahsus olup O'ndan başkasına verilemeyen sıfatlara *zâtî sıfatlar* denir. Bu sıfatlara, Allah Teala'yı noksan sıfatlardan münezzeh kıldıkları için *tenzihî sıfatlar*, Allah Teala'nın ne olmadığını bildirdiklerinden dolayı da *selbî sıfatlar* adı da verilir. Örneğin Allah (c.c) cisim değildir, sınırlı değildir, onun için mekân söz konusu değildir. Selbî sıfatlar için bir sayı sınırlaması olmasa da bunları şu başlıklar altında inceleyebiliriz:[37]

Vücûd: Allah'ın (c.c) var olması demektir. Allah (c.c) vardır. O'nun yokluğu (*adem*) düşünülemez. Bu manada O'na ***Vâcibü'l-vücûd*** (varlığı zorunlu) denir. O sonradan olmamıştır. Allah Teala var olmak için başka bir kuvvete muhtaç değildir. Kur'an-ı Kerim'de bir ayette şöyle buyurulmaktadır:

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ... ﴿٢٥٥﴾

"Allâh ki O'ndan başka ilâh yoktur; O, diridir, kayyûmdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur..."[38]

Kıdem: Ezelî olmak, başlangıcı bulunmamak demektir. Allah Teala'nın varlığının bir başlangıcı yoktur. Ne kadar geriye gidersek gidelim, O'nun var olmadığı bir zamanı düşünemeyiz. Allah (c.c) sonradan meydana gelmiş (hâdis) bir varlık değil, kadîm (ezeli) bir varlıktır. Eğer hâdis bir varlık olsaydı bir muhdise (yaratıcıya) muhtaç olurdu. Var olmak için bir muhdise muhtaç olan da vâcibü'l-vücûd olamaz.

Tüm âlem fânîdir, bir gün son bulacaktır.

37. bk. Şerafettin Gölcük, Süleyman Toprak, Kelam, s. 182-197.
38. Bakara suresi, 255. ayet.

Kıdem sıfatının zıddı olan hudûs (sonradan meydana gelmiş olmak) Allah Teala hakkında imkansız (muhal) olan bir sıfattır.[39]

Bekâ: Varlığının sonu olmamak, ebedî olmak demektir. Allah'ın (c.c) varlığının başlangıcı olmadığı gibi sonu da yoktur. Nitekim bir ayet-i kerimede Allah Teala:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ

"O ilktir, sondur, zâhirdir, bâtındır. O, her şeyi bilendir."[40] buyurmaktadır.[41] Allah (c.c) daima vardır. Başka ayetlerde de bu konuda şöyle buyurulmaktadır:

...كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُۜ لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"...O'nun zâtından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz."[42]

"el-Bâkî ; Bâki olan yalnız Allah'tır."

"Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacak. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabb'inin zâtı bâkî kalacak.[43] Varlığı sonsuz olan Allah (c.c) Bâkîdir. O'nun dışındaki tüm âlem ise fânîdir, bir gün son bulacaktır.

Vahdaniyet: Allah'ın (c.c) bir olması demektir. Allah Teala zâtı, sıfatları ve fiilleri açısından tektir, eşsizdir. Aynı sıfatlara sahip ikinci bir varlık yoktur. Kur'an-ı Kerim'de hepimizin bildiği İhlas Suresi'nde bu hususta Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ اللّٰهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُن لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

"De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur." [44] Başka bir ayette ise **"Allah evlât edinmemiştir; O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. Aksi takdirde her ilah kendi yarattığını sevk ve idare eder ve mutlaka onlardan biri diğerine galebe çalardı. Allah, onların (müşriklerin) yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir."**[45]

Âlemde birden fazla ilah olması düşünülemez. Allah'tan başka ilahlar olmadığının delili Kur'an'daki şu ayet-i kerimedir:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki Arş'ın Rabb'i olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir."[46] Bu ayette, âlemde var olan düzen ve intizamın bu âlemi yaratan ve onu yöneten varlığın bir ve tek olduğuna en büyük delil olduğu vurgulanmaktadır.

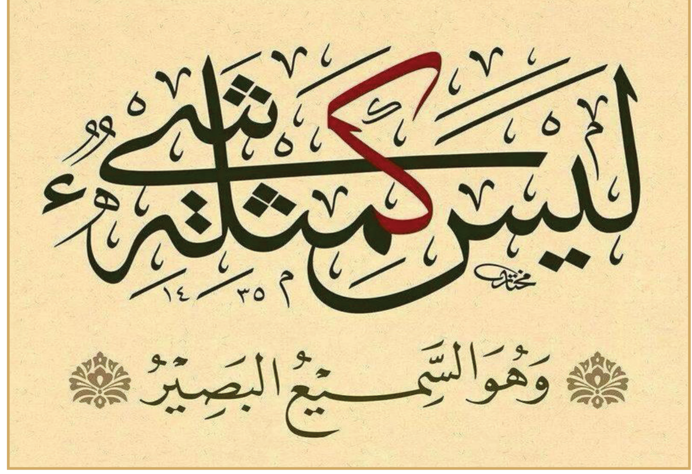
Muhalefetün li'l-havâdis: Sonradan yaratılmışlara benzememek demektir. Allah (c.c), kendi yarattığı varlıklara hiçbir surette benzemez. Kâinattaki varlıkların hiçbirisi de O'na hiçbir yönden benzemez. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de bir ayette şöyle ifade edilmektedir:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

39. bk. Ahmet Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş, s. 119.
40. Hadid suresi, 3. ayet.
41. Ahmet Lütfi Kazancı, İslam Akaidi, s. 71.
42. Kasas suresi, 88. ayet.
43. Rahman suresi, 26-27. ayetler.
44. İhlas suresi, 1-4. ayetler.
45. Müminûn suresi, 91. ayet.
46. Enbiyâ suresi, 22. ayet.

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O; işitendir, görendir."[47]

Allah (c.c), kendisi hakkında hatıra getirdiklerimizin de ötesinde bir varlıktır. Sonradan olanlara benzemek Allah (c.c) hakkında imkânsızdır.[48] İnsanoğlu soyutu kavramakta çoğu kere güçlük çeker. Bu yüzden her duyduğu yeni şeyi zihninde somutlaştırmak ister. Onun mahiyetini kavramak için daha önce gördüğü, bildiği, yaratılmış ve kâinatta mevcut olan bir varlıkla onu kıyas eder, ona benzetmeye çalışır. Allah'ın (c.c) zâtını düşünen insan da onu bir şeylere benzetmeye çalışmıştır. İnsanoğlunun ilah zannedip somutlaştırdığı her sahte ilahın insanın bildiği bir nesneye benzetilmesi bu yüzdendir. Oysa Allah'ın (c.c) eşi benzeri olmadığından Allah (c.c) hakkında hatırımıza ne gelirse gelsin o yanlıştır, hatadır. Bu sebeple Allah'ın (c.c) zâtının düşünülmesi yasaklanmış, O'nun eserleri üzerinde tefekkür edilmesi ise tavsiye ve teşvik edilmiştir.

"Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir."
(Şura suresi, 11. ayet.)

Kıyam bi-nefsihî: Var olmak için hiçbir şeye ihtiyaç duymamak demektir. Allah (c.c) var olmak ve varlığını devam ettirmek için hiçbir varlığa, yere, zamana, sebebe muhtaç değildir. Aksine her şey O'na muhtaçtır. Bu mevzuda Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: **"Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"**[49]

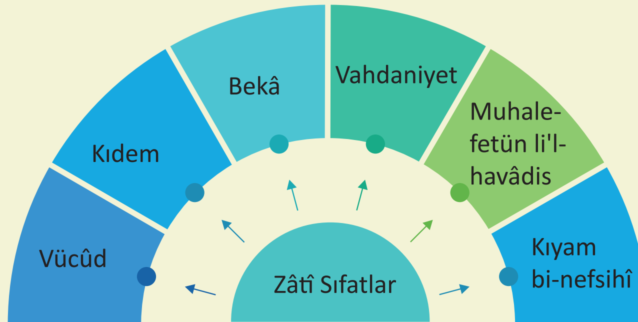
يَا اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ اِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

"Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye lâyık olan ancak O'dur."[50]

5.2. Subûtî Sıfatlar

Varlığı zorunlu olan Allah Teala'nın vacip olan sıfatlarına **subûtî sıfatlar** denir. Subûtî sıfatla-

N NOT EDELİM

47. Şûra suresi, 11. ayet.
48. Ahmet Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelama Giriş, s. 120.
49. İhlas suresi, 2. ayet.
50. Fâtır suresi, 15. ayet.

rın bir diğer özelliği de Yüce Allah'ın bunlarla kâinatta tasarruf etmesi, evren ve oradaki varlıklarla iletişim kurması, sahip olduğu vasıfların etki ve sonuçlarının kâinata yansımasıdır. Dolayısıyla Allah (c.c) bu sıfatlarıyla kâinata tecelli eder, tasarrufunun eserleri kâinatta gözlemlenebilir. Subûtî sıfatlar şunlardır:

Hayat: Diri olmak demektir. Allah (c.c) diridir, hayydır. Hayatın sebebi ve kaynağı odur. Kur'an-ı Kerim'de,

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُ

"Allah, O'ndan başka ilah yoktur; O, hayydir, kayyûmdur."[51]

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذٖى لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ وَكَفٰى بِهٖ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبٖيرًا

"Sen, o ölümsüz ve daima diri olana (Allah'a) tevekkül et. O'nu her türlü övgüyle yücelterek tesbih et. Kullarının günahlarından hakkıyla haberdar olarak O yeter!"[52] buyurulmaktadır.

Mevsimleri insanın hayatına benzetirsek, ilkbahar insanın doğumunu, yaz mevsimi gençliğini, sonbahar yaşlılığını, kış ise ölümünü sembolize eder. Her kış, kâinat ölür ve her bahar, yeniden diriltilir. Böylece Allah (c.c), ölülere nasıl hayat verdiğini ve ölümden sonra yeniden dirilişin nasıl olacağını kâinat örneği üzerinden bizlere göstermektedir.

Tohumlar toprağa konduğunda o tohumda hayat belirtisi gözükmez, adeta ölü gibidir. Ama zamanı gelince tohum yarılır ve filiz verir. Tohum can bulur. Allah'ın (c.c) hayat sıfatı kâinatta her daim tecelli eder.

Allah (c.c) hem hayatın sahibidir hem de hayatın devam edebilmesinin sebebidir. O'nun izni olmadan başta insan olmak üzere hiçbir canlı hayatiyetini sürdüremez. Her nefeste biz O'na muhtacız. Çünkü hayatın devamını sağlayan her şeyi biz ona borçluyuz.

İlim: Allah (c.c) ilim sahibidir. Olmuş olanları da olacak olanları da bilir. Allah'ın (c.c) ilmi her bir varlığı kuşatmıştır. O'nun bilmediği herhangi bir şeyin olması asla düşünülemez. Allah'ın (c.c) bilmesi bizim bilmemiz gibi değildir. Biz bir şeyi öğrenerek, görerek, okuyarak bir vasıta ile biliriz.

Dört mevsim, insanın dört evresi; ilkbahar insanın doğumu, yaz insanın gençliği, sonbahar insanın yaşlılığı ve kış insanın ölümü.

51. Bakara suresi, 255. ayet.
52. Furkân suresi, 58. ayet.

Oysa Allah Teala bir şeyi bilmek için herhangi bir şeye muhtaç değildir. Kur'an-ı Kerim'de, Allah Teala'nın ilim sıfatıyla ilgili pek çok ayet vardır. Örneğin:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

"Yaratan bilmez mi? O, en gizli şeyleri bilir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır."[53]

إِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

"Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilendir."[54]

"Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan az veya çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar mutlaka O, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü onlara yaptıklarını haber verecektir. Doğrusu Allah, her şeyi bilendir." [55]

"...Göklerde ve yerde zerre miktarı bir şey, O'nun bilgisi dışında kalamaz. Bundan daha küçük veya daha büyük hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta kayıtlı olmasın."[56]

Y YORUMLAYALIM

"Şayet yeryüzündeki ağaçlar kalem, denizler de arkasından yedi deniz katılarak (mürekkep olsa) yine Allah'ın sözleri (yazmakla) tükenmez. Şüphe yok ki Allah, mutlak galip ve hikmet sahibidir."

(Lokman suresi, 27. ayet.)

Yukarıdaki ayeti Allah'ın ilmi açısından yorumlayınız.

"O, görüleni de görülmeyeni de bilir; çok büyüktür, yücedir. Sizden, sözü gizleyenle onu açığa vuran, geceleyin gizlenenle gündüzün yürüyen (O'nun ilminde) eşittir."[57]

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّى لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا

"De ki: Rabb'imin sözleri için derya mürekkep olsa ve bir o kadar da ilâve getirsek dahi, Rabb'imin sözleri bitmeden önce deniz tükenecektir."[58]

Semi: İşitmek demektir. Allah (c.c) her şeyi işitir. O'nun işitmesi diğer varlıklarınkine benzemez. O'nun işitmek için bir organa veya herhangi bir vasıtaya ihtiyacı yoktur. Herhangi bir kuvvet veya sebep onun işitmesine engel olamaz.

... فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّٰهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"... Onlara karşı Allah sana yeter. O işitendir, bilendir."[59]

N NOT EDELİM

"(Lokman, öğütlerine devamla şöyle demişti:) Yavrucuğum! Yaptığın iş (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allah, onu (senin karşına) getirir. Doğrusu Allah, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır."

(Lokman suresi, 16. ayet.)

53. Mülk suresi, 14. ayet.
54. Enfâl suresi, 75. ayet.
55. Mücâdile suresi, 7. ayet.
56. Sebe suresi, 3. ayet.
57. Ra'd suresi, 9-10. ayetler.
58. Kehf suresi, 109. ayet.
59. Bakara suresi, 137. ayet.

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Peygamber, onlara dedi ki: Rabb'im yerdeki ve gökteki her sözü bilir. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."[60]

Basar: Görmek demektir. Allah Teala her varlığı görür. O'nun bir varlığı görmemesi muhaldir, imkânsızdır. O'nun görmesi diğer varlıklara benzemez. Görmek için göze veya herhangi bir vasıtaya ihtiyacı yoktur. O, gizli açık, uzak yakın, aydınlık karanlık, büyük küçük her şeyi aynı derecede görür. O'nun görmesinin bir sınırı yoktur. Hiçbir şey onun görmesine engel değildir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır:

إِنَّ اللهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

"Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür."[61]

Y YORUMLAYALIM

"Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."

(İsrâ suresi, 1. ayet.)

Yukarıdaki ayeti Allah'ın basar sıfatı ile birlikte değerlendiriniz.

İrade: Dilemek demektir. Mümkün olan her şeyin olması veya olmaması yönünde tercihte bulunmak, karar vermek demektir. Allah Teala mürîddir. İradesi vardır. Bir şeyin var olmasını dilerse var eder, dilemediğini de var etmez. O'nun iradesi önünde hiçbir engel yoktur. Nitekim Allah (c.c), Kur'an-ı Kerim'de;

كَذٰلِكِ اللهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضٰى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

"...İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece 'Ol!' der; o da oluverir."[62] *buyrulmaktadır.*

Allah'ın (c.c) iradesi var olan ve henüz varlık alemine çıkmamış tüm varlıklarda gerçekleşir. Allah'ın (c.c) iradesi sınırsızdır. Nitekim yaşlı ve çocuğu olması mümkün görülmeyen Hz. Zekeriya'nın (a.s) ilerleyen yaşına rağmen çocuğu olmuş[63]; Hz. İsa (a.s) da babasız olarak dünyaya gelmiştir.[64] Burada iki türlü iradeden bahsetmek mümkündür. Allah'ın (c.c) iradesine külli irade, insanın iradesine cüz'i irade denir. Allah'ın (c.c) takdiri ve külli iradesi, insanın cüz'i iradesiyle birlikte değerlendirilmelidir. Allahın mutlak iradesi, insanın iradesini ve sorumluluğunu ortadan kaldıran bir etken olarak anlaşılmamalıdır.

A ARAŞTIRALIM

"Âlemlerin Rabb'i Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz."

(Tekvir suresi, 29. ayet)

Yukarıdaki ayeti bir tefsir eserinden araştırınız.

Kudret: Güç ve takdir sahibi olmaktır. Allah'ın (c.c) dileği şeyi bizzat yerine getirebilecek güce sahip olmasıdır. Allahu Teala neyin var olmasını dilerse onu bizzat kudret sıfatıyla yaratır. Bu, iradesiyle veya irade sıfatıyla gerçekleşir. Allah'ın (c.c) kudretinin önünde hiçbir engel yoktur. Allah Teala acizlikten ve güçsüzlükten uzaktır. Nitekim Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

60. Enbiyâ suresi, 4. ayet.
61. Bakara suresi, 110. ayet.
62. Al-i İmran suresi, 47. ayet.
63. bk. Al-i İmran suresi 39. ayet; Meryem suresi 7. ayet.
64. Al-i İmran suresi 45-48. ayetler.

إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ

"Şüphesiz Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir."[65]

Kelam: Konuşmak demektir. Allah (c.c) konuşan bir varlıktır. Allah (c.c) bu sıfatı ile peygamberlerine kitaplar indirmiş, bazı peygamberleri ile de konuşmuştur. Kelam sıfatı Allah'ın (c.c) zatı ile kaim ve ezelidir. Bu sıfat bir kemal sıfatı olduğu için Allah Teala'nın onunla nitelenmesi vacip ve zorunludur. Kelamın zıddı olan konuşmama özelliği O'nun için söz konusu değildir. Cenab-ı Hakk'ın kelam sıfatının mahiyeti bizce bilinemez. Ses ve harflerden meydana gelmemiştir.

Kelam sıfatının bir tecellisi olarak Allah, kitaplar göndermiş ve bu şekilde kullarına mesajını iletmiştir.

Allah Teala ezelden ebede bu kelam sıfatı ile emreder, yasaklar ve haber verir. Tevrat, Zebur, İncil, Kur'an ve sahifeler bu bir tek kelamın alameti ve göstergesidir.[66]

Allah Teala'nın peygamberlerine vahiy göndermesi, onlara kitaplar indirmesi kelam sıfatının sonucudur.

وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسَى تَكْليمًا

"Allah, Mûsa ile de doğrudan konuştu."[67]

Allah'ın (c.c) kelamı kendi zâtına hastır. Ancak göndereceği peygamber ve vahye muhatap olan halk hangi dili konuşuyorsa indirdiği kitap da o dil ile olur. Nitekim Kur'an'ın ilk muhatapları Araplar olduğundan Kur'an da Arapça indirilmiştir:

وَالْكِتَابِ الْمُبينِ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

"Apaçık Kitab'a andolsun ki iyice anlayasınız diye biz, onu Arapça bir Kur'an yaptık."[68]

Tekvin: Yaratmak demektir. Allah Teala var etmek istediğini kudret ve tekvin sıfatıyla yaratır. Var etmek, var ettiğini beslemek, büyütmek ve varlığını devam ettirmek hep bu tekvin sıfatının neticesidir. Allah Teala bir ayet-i kerimede şöyle buyurmaktadır:

يَسْأَلُهُ مَن فِى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فى شَأْنٍ

"Göklerde ve yerde bulunan herkes, O'ndan ister. O, her an yaratma hâlindedir."[69]

Allah'ın (c.c) zati ve subûtî sıfatları yanında fiili sıfatları da vardır. Bu sıfatlardan bazıları şunlardır:

65. Nahl suresi, 77. ayet.
66. Ahmet Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş, s. 135.
67. Nisâ suresi, 164. ayet.
68. Zuhruf suresi, 2-3. ayetler.
69. Rahmân suresi, 29. ayet.

Halk: Hâlik ismi, halketme (yaratma) fiiline işaret eder.

İbda': Mübdi' ismi Allah'ın (c.c) benzersiz bir şekilde yaratmasını ifade eder.

İhya: Muhyî ismi ihya etme (can verme) fiilini gösterir.

İmate: Mumît ismi hayata ve canlılığa son verenin de Allah(c.c) olduğunu gösteren fiildir.

Terzik: Rezzak ismi Allah'ın (c.c) rızık vericiliğini bildirir.

Allah'a iman, insanı maddeye ve kula kulluktan kurtarır.

6. Allah'a İmanın İnsana Kazandırdıkları

Allah'a (c.c) inanmanın insanın pratik hayatında büyük bir değeri, kişiliğine ve mutluluğuna çok önemli ve olumlu katkıları vardır. Bunların bir kısmını şöyle sıralamak mümkündür:

1. Allah'a (c.c) inanma, insanı güzel ameller işlemeye ve doğru yola yöneltir. Nitekim bir ayet-i kerimede Rabb'imiz şöyle buyurur:

... وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ يَهْدِ قَلْبَهُ...

"... Kim Allah'a inanırsa Allah onun kalbini doğruya götürür ..."[70]

Allah'a (c.c) inanan kimse O'nun razı olacağı işler ve davranışlar yapmaya gayret eder. Çünkü iyi bir kul olmak, aynı zamanda hem Rabb'ine hem çevresine hem de kendisine karşı sorumluluklarını yerine getirmeye bağlıdır. Din, "insanı kendi iradesiyle iyi ve doğru davranışlara sevk eden ilahi kanun" diye tarif edilmiştir. Nitekim bir çok ayet ve hadis, ayrıca peygamberlerin örnek hayatı insanı bu hedefe yönlendirmek için kaynaklık teşkil eder. Bunun bir sonucu olarak Allah'a (c.c) samimiyetle inanan ve inandığı dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan insanların, toplumda genel olarak *"iyi insan"* olduklarını görürüz.

2. Allah'a (c.c) inanan bir kimse, her şeyi bilen, her şeyi gören ve gözeten bir varlığın bulunduğunu ve yaptıklarının her birinden bir gün hesap vereceğini düşünerek kötülüklerden uzaklaşır. Allah'ın (c.c) buyruklarına ve hükmüne boyun eğer.

وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

"Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah, bütün yaptıklarınızı hakkıyla görendir."[71]

Her yerde ve her zaman kontrol altında bulunduğuna inanan insan kolay kolay suç işleyemez. Yaptığı kabahatin mutlaka hesabı sorulacağını bilen insan kurallara uyar, doğru ve istenen davranışları sergilemeye gayret eder. Nitekim trafikte Elektronik Denetleme Sistemi (otomatik kamera) olan yollarda sürücülerin trafik kurallarına daha fazla uyduğu, güvenlik kamerası olan iş yerlerinde hırsızlık olaylarının daha az olduğu bir vakıadır. İslam, o kamerayı Allah (c.c) inancı sayesinde kişinin kalbine koyar. Bu ilahi denetim ile kul; "Rabb'im beni her an görüyor, yaptıklarımı biliyor." düşüncesiyle günah işlemekten azami derecede uzak durur.

70. Teğâbün suresi, 11. ayet.
71. Hadid suresi, 4. ayet.

3. Allah'a (c.c) inanan kişi; başkalarını putlaştırmaktan, mal, mevki ve şöhrete tapmaktan, Allah (c.c) ile insan arasına bir aracı koymaktan kaçınır. Kuran-ı Kerim insanı Allah (c.c) dışında başka varlıklara kulluk yapmaması için uyarır, bu konudaki yanlış inanışlara dikkatimizi çeker:

اِتَّخَذُٓوا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَالْمَسٖيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَٓا اُمِرُٓوا اِلَّا لِيَعْبُدُٓوا اِلٰهًا وَاحِدًا لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"(Yahudiler) Allah'ı bırakıp hahamlarını; (Hristiyanlar ise) rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i rab edindiler. Oysa bunlar da ancak, bir olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardır. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O, onların ortak koştukları her şeyden uzaktır."[72]

İnsanlık tarihinde pek çok inanış biçimi görülmüştür. İnsanoğlu zaman zaman ay, güneş, yıldızlar gibi gök cisimlerine, inek, tavus kuşu gibi kutsal kabul ettiği hayvanlara,[73] kendi elleriyle yonttuğu heykellere, nehir, dağ, ateş gibi doğa olaylarına tapınmıştır. Bazen de bir takım dinî, siyasi önderleri kendisine ilah edinmiştir. Allah'a (c.c) tevhidi bir iman yalnız ona kulluk etmek insanı bu gibi yanlışlardan, basitliklerden, sapkınlıklardan uzaklaştırır. Kainatın en şerefli varlığı olan insanı kula kulluktan, maddenin esiri ve kölesi olmaktan kurtarır. Layık olduğu şerefini ona iade eder. Onu özgürleştirir.

4. Allah'a (c.c) inanan, yegâne rızık verenin Allah (c.c) olduğunu bilir. O sebeple cimrilik, hırs, aç gözlülük ve tamah gibi çirkin davranışlardan uzaklaşır. Cömertlik, bağışlama, eli açık olma gibi güzel davranışlara yönelir. Çünkü onun ahlakını Kuran inşa eder.

اَلَّذٖينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقٖيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

"Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar."[74]

"Size gelen her nimet Allah'tandır." (Nahl suresi, 53. ayet.)

Allah'a (c.c) iman eden kimse, sahip olduğu dünya nimetlerinin gerçek sahibinin Allah (c.c) olduğunun farkındadır. Bu yüzden maddi zenginliği ile şımarmaz. Onun kendisini esir almasına müsaade etmez. Sahip olduğu şeylerin bir kısmını ihtiyaç sahipleriyle paylaşarak mutlu olacağını bilir. Böylece ait olduğu topluma karşı sorumluluklarını gözetir.

5. Allah (c.c) inancı kişide yiğitlik, cesurluk, ölümden korkmama, hak ve doğruluk için şehit olma arzusunu uyandırır.

Allah'a (c.c) iman eden kimseler yüce değerler için göz kırpmadan canlarını bile feda edebilecek yüksek bir karaktere sahiptirler. Şehitlik ve gaziliğin Allah (c.c) katındaki derecesini bilirler ve onu arzularlar.

اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ

"Şüphesiz Allah, müminlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır..."[75]

72. Tevbe suresi, 31. ayet.
73. İslam Ansiklopedisi, "Hayvan", C 17, s. 85.
74. Bakara suresi, 3. ayet.
75. Tevbe Suresi, 111. ayet.

Allah'a iman eden kimseler yüce değerler için canlarını feda ederek şehitlik mertebesine ulaşmışlardır.

6. Allah'a (c.c) iman, kişide yaratılıştan var olan din duygusunu, mutlak ve üstün kudrete inanma hissini tatmin eder, kalp ve gönül huzuru sağlar. Huzura kavuşan kişi de zorlaşan problemlere kolayca çözümler bulur. Bulamazsa sabretmesini bilir, ümitsizliğe ve ruh çöküntüsüne düşmez.**"Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona işinde bir kolaylık verir."**[76]

Allah'a (c.c) iman eden kimse hayatın bir imtihan olduğuna da inanır. Nimete kavuşunca şükreder, bir musibetle karşı karşıya geldiğinde ise sabreder. Kul olarak sıkıntılara göğüs germesi gerektiğinin farkındadır. Ne tür bir sorunla karşılaşırsa karşılaşsın bunalıma sürüklenmez. Üzerine düşen sorumluluğu yerine getirip neticesinde Rabb'ine iltica eder. Gönlü rahatlar. Huzur bulur.

7. Allah'a (c.c) inanan insan ihlas, ihsan ve takva gibi Kur'an-ı Kerim'in temel kavramları ve üstün ahlaki özellikler olarak bildirilen ilkeler doğrultusunda yaşamaya özen gösterir. Öncelikle sırf Allah (c.c) rızasını gözeterek ve dini Allah'a (c.c) has kılarak ihlaslı ve samimi bir kul olmaya çalışır. Allah'ın (c.c) Kur'an-ı Kerim'de övdüğü muhsin kullardan olmak için çaba sarf eder. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) açıkladığı şekliyle Allah'ı (c.c) görüyormuşçasına ibadet ederek kulluk sorumluluğunu yerine getirir. İslam'ı tam bir sorumluluk bilinci içinde yaşamaya, takva sahibi bir kul olarak günahlardan sakınmaya özen gösterir.

Allah'ı (c.c) bilmek, O'na güvenmek ve teslim olmak kişiyi huzurlu kılar. Bu insan sorumluluk bilincine ve güven duygusuna sahip, dürüst, cesur, dirayetli, başkalarına zarar vermeyen ve insani ilişkileri kuvvetli bir kimsedir. Allah'a (c.c) inanan insan kendisi için istediğini başkaları için de ister.[77]

B BULALIM

Çevrenizi gözlemleyerek Allah'a inanmış insanlardaki olumlu özelliklerden birkaç tanesini aşağıya yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

76. Talâk suresi, 4. ayet.
77. Ahmet Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş, s. 149.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1- İslam inanç sisteminin temeli nedir? Açıklayınız.

....

....

....

2- Allah'ın (c.c) varlığına dair akli delliler hakkında bilgi veriniz.

....

....

....

3- Âlemdeki düzenin Allah'ın (c.c) varlığı ve birliği ile irtibatını açıklayınız.

....

....

....

4- Allah'ın (c.c) sıfatları kaça ayrılır? Kısaca açıklayınız.

....

....

....

5- Allah'a (c.c) inanmanın insana kazandırdığı özellikler hakkında bilgi veriniz.

....

....

....

B Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız..

1- Allah Teala'nın zatında, fiil ve sıfatlarında bir ve benzersiz olmasına ne ad verilir?

A. İhlâs **B.** Tevhid **C.** Teslimiyet **D.** İman **E.** İslam

2- Aşağıdakilerden hangisi Allah'ın varlığı ve birliği konusundaki delillerin amaçlarından biri değildir?

A. Müminin imanını sağlamlaştırmak
B. Münkiri inkârında âciz bırakmak
C. Doğabilecek şüpheleri gidermek
D. İnsanın dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak
E. Toplumda alimlerin sayısını çoğaltmak

3- Subûtî sıfatlar Allah'ın (c.c) ne olduğu ve nasıl bir zatı olduğunu bildirir. Aşağıdakilerden hangisi subûtî sıfatlardan değildir?

A. İlim **B.** Bekâ **C.** İrade **D.** Semi **E.** Kudret

I. Allah'ın (c.c) yeryüzündeki her şeyi gördüğü anlamına gelir.
II. Yok olan bir şeyi yokluktan varlığa çıkarmak ve var etmek demektir.
III. Allah'ın (c.c) her şeyi bilmesi demektir.

4- Yukarıda numaralanmış subûtî sıfatlar aşağıdakilerden hangisinde doğru sıralanmıştır?

	I	II	III
A.	Tekvin	Basar	Kudret
B.	İrade	Tekvin	Semi
C.	Basar	Semi	Kudret
D.	Basar	Tekvin	İlim
E.	Hayat	Basar	Tekvin

5- Selbî sıfatlar, Allah'ın (c.c) yaratılmış diğer varlıklar gibi olmadığını ifade eden sıfatlardır. Aşağıdakilerden hangisi selbî sıfatlardan değildir.

A. Kıdem
B. Vahdaniyet
C. Kudret
D. Kıyam bi nefsihi
E. Vucüt

C Aşağıdaki boşlukları verilen kelimelerle doldurunuz.

Allah - el Esmâ'ül Hüsnâ - Akli Deliller - kıdem - vacip

1- Aklın prensiplerini ve zorunlu olarak benimsediği esasları kullanarak temellendirilen delillere .... denir.

2- Varlığı zorunlu olan, yokluğu aklen imkânsız varlığa .... denir.

3- "Andolsun onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan, mutlaka ....' derler.'' (Ankebut suresi, 61.ayet)

4- Allah'ın (c.c) isimlerine ayette geçen ifadeyle en güzel isimler anlamında .... denir.

5- .... ezelî olmak, başlangıcı bulunmamak demektir.

D Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların yanına (D), yanlış olanların yanına (Y) yazınız.

1- (....) Tekvin: Söylemek, konuşmak demektir.

2- (....) Ehl-i kitap, genel olarak Yahudi ve Hristiyanlara verilen isimdir.

3- (....) İnanma duygusu fıtridir.

4- (....) Semi' sıfatı, zâti sıfatlardandır.

5- (....) İlah anlayışı tüm dinlerin en belirgin özelliğidir.